

Prof. dr. sc. Pero Maldini
Sveučilište u Dubrovniku

**Funkcija i djelovanje političkih stranaka
u ostvarivanju interesa lokalne i
regionalne samouprave**

Sadržaj i struktura izlaganja

- ❑ **Političko utemeljenje lokalne samouprave**
- ❑ **Demokratski deficiti u djelovanju lok. samouprave**
- ❑ **Političke stranke, vlast i moć u lokalnoj zajednici**
- ❑ **Zaključno**

Političko utemeljenje lokalne samouprave

- Lokalna samouprava → **demokratsko i ustavno pravo**:
 - **sudjelovanja** građana u **upravljanju** javnim poslovima,
 - **zadovoljavanja** specifičnih mjesnih **potreba**,
 - **protuteže** središnjoj (državnoj) vlasti;
- Zahtjev za većim stupnjem **demokracije** i administrativne **racionalnosti** u zadovoljavanju potreba građana na lokalnoj razini → **decentralizacija**, načelo **supsidijarnosti**;
- Po djelokrugu je bliža **civilnom društvu** nego institucijama vlasti (država) ili poslovnom/tržišnom sektoru.

Demokratski deficiti

- Iako određena kao **oblik neposrednog sudjelovanja građana** u odlučivanju o mjesno-lokalnim poslovima, lokalna samouprava je **posredna i reprezentativna** (tijela lokalne vlasti vode **izabrani predstavnici** → imaju **stvarnu moć odlučivanja**), dok druga tijela (mjesna vijeća) imaju pretežno **savjetodavnu** ulogu;
- Financijska **(ne)samostalnost** → izvor **(ne)sigurnosti** i **(ne)ovisnosti** mjesne samouprave;
- Odnos **političke moći** u lokalnoj zajednici je **asimetričan** → u korist političke vlasti, a na štetu građana;

Demokratski deficiti

- **Dominantan utjecaj** političkih odluka s nacionalne razine (izvršna vlast) pojačava osjećaj **ovisnosti o centru** → zahtjevi za **decentralizacijom** kao zahtjevi za većom autonomijom i demokratskošću;
- **Posljedice:** osjećaj **nemogućnosti utjecaja** na proces donošenja političkih odluka, **otuđenost i apatija**, vrlo **slaba participacija** građana u mjesnoj samoupravi, **niska izlaznost** na lokalne izbore.

Političke stranke, vlast i moć u lokalnoj zajednici

- Pozicija vlasti kao sredstvo zadobivanja političke moći temeljem stjecanja (legitimnog) prava raspolaganja resursima lokalne zajednice i odlučivanja o njima;
- Nadzor, upravljanje i redistribucija resursa lokalne zajednice → ključan motiv političkim strankama za stjecanje vlasti te izvor reprodukcije njihove političke moći, ali i izvor korupcije;
- Organiziranje i neposredno djelovanje građana na mjesnoj razini naglašeno su pod utjecajem političkih stranaka (dominantno utječu na sastav i način rada tijela mjesne samouprave);

Političke stranke, vlast i moć u lokalnoj zajednici

- Interesi stranaka, a ne interesi građana imaju **prednost** pri sklapanju koalicija (vijeća i skupština) i pri kreiranju prioriteta u razvojnim programima lokalne vlasti;
- Prioritet stranačkog strukturiranja tijela lokalne vlasti potire:
 - pojedinačne (osobne) **kompetencije** u korist stranačke lojalnosti i discipline,
 - **natjecanje** (ideja, programa, politika) u korist stranačkog (ideološkog, interesnog) **nadmetanja**,
 - **kooperaciju** (zbog međustranačkih animoziteta i isključivosti) u korist **dogovora** temeljenih primarno na stranačkim interesima, ne na **općem interesu**;

Političke stranke, vlast i moć u lokalnoj zajednici

- **Oponiranje** korisnika lokalnih proračuna lokalnoj vlasti redovito znači **uskratu potpore** i obratno;
- To **inhibira kontestaciju i artikulaciju javnog interesa**, koji je pretežno podvrgnut interesima i **arbitrarnom odlučivanju** lokalne vlasti;
- Interesi građana u **drugom su planu** u odnosu na interese političkih stranaka u odabiru i realizaciji **lokalnih projekata**;
- Unatoč nezadovoljstvu, **izostaje reakcija građana**, zbog nerazvijenosti **političke participacije** (strukturno) i **građanske kulture** (sociokulturno);

Političke stranke, vlast i moć u lokalnoj zajednici

- Pitanje **kompromisa i konsenzusa**: jesu li temeljeni na ustupcima i međusobnom razumijevanju i suradnji radi ostvarenja općeg interesa ili radi zadovoljenja partikularnih interesa partnera uključenih u vlast → pitanje **odnosa moći** naspram **deliberativnog odlučivanja**;
- Pitanje **suradnje**: **rascjepkanost i brojnost** jedinica lokalne samouprave, odakle proizlaze **divergentni** i često **suprotstavljeni** interesi → utječu više na **sukobe i natjecanje** nego na suradnju.

Zaključno

- Lokalnoj samoupravi primarno su svojstveni obrasci dijaloga, uvjeravanja i povjerenja, a ne autoritarne nadmoći i arbitriranja s pozicije političke moći;
- Stranački interesi se nameću kao javni interes, a stranke vlast shvaćaju instrumentalno i u funkciji ostvarenja pretežno vlastitih interesa;
- Nužnost promjene asimetričnog modela distribucije političke moći u korist građana → strukturno: razvojem građanskog društva, sociokulturno: razvojem građanske kulture.